

Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1252)

Averåfjället, Torsby kommun, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610179 Averåfjället
Mittpunktskoordinat:	1345620 - 6743425
Totalareal:	110 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2006-03-15
Områdestyp:	Område är utpekad enligt Habitatdirektivet samt enligt Fågeldirektivet.
Fastigheter:	Torsby kommun: Ransby 1:164, 1:72, 1:76, 1:77 & 1:80
Ägandeförhållanden:	Större delen av området är statligt ägt (fastighet Ransby1:164) och resterande del är privatägt.

Beskrivning av området

Natura 2000-området är beläget på Averåfjället cirka 600 m ö h. Den högsta delen, Averåknarten, ligger på 644 m ö h med en brant delvis kal sluttning mot öster. I västra delen ligger Långmyren med avrinning åt både norr och söder. I det långsträckt karrstråket förekommer flera gölar samt flarkstrukturer. Den södra delen av myren är ett soligent mellanrikkärr. Skogsbestånden i området är till stor del av naturskogskaraktär. Bestånden varierar från rena tall- och granbestånd till barrblandskog.

Områdets centrala delar hyser ett orört tallbestånd med en trädålder mellan 250-300 år. I ett underbestånd finns gran på uppemot 200 års ålder. Granarna är anmärkningsvärt grupperade kring tallöverståndarna. Angränsande granbestånd har en trädålder kring 200 år och en förhållandevis rik kärlväxtflora. I dessa centrala delar av området – som kan betecknas som urskog - förekommer rikligt med lågor och hålträd.

I övrigt är trädvegetationen till stor del mager och luckig samt påverkad av tidigare dimensionsavverkningar och plockhuggningar. Över hela området förekommer dock i varierande frekvens träd med 150-200 års ålder. En stor del av de grövre träden bär stämplingsmärken (sannolikt från mitten av 1900-talet). Den skogliga kontinuiteten bedöms som god. Brandljud i stubbar vittnar om att delar av området har berörts av skogsbrand.

Cirka 30 % av området är myrmark, delvis trädbevuxen. På torrakor vid myrarna växer den ovanliga varglaven. Averåfjället hyser troligen Värmlands största bestånd av arten. Varglaven kräver kontinuitet av torrakor och högstubbar av tall i öppna miljöer. Detta är en bristvara i dagens landskap men förekommer vid myrarna på Averåfjället. Det äldsta åldersbestämda trädet i området är en senvuxen myrtall med en ansevärd ålder på minst 350 år. Övergången mellan myr och fastmark är ofta otydlig.

Inventeringar av områdets flora och fauna visar en stor förekomst av arter med en nordlig huvudutbredning. Detta gäller såväl fågel och kärlväxter som mossor, lavar och svampar. Även flarkstrukturerna i Långmyren är en nordligt präglad företeelse.

Trakten omkring Natura 2000-området karakteriseras av brukade skogar med omfattande avverkningar. Angränsande marker bär unga kulturskogar av olika slag, inklusive contortatall. Mindre delar av contortabestånden förekommer i Natura 2000-områdets yttre delar.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Habitatkod	Habitatnamn	Areal (ha)	
		Rapporterad	Nytt förslag
7310	Aapamyror	25	
8220	Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar	5	
9010	Västlig taiga	70	
91D0	Skogbevuxen myr	5	*

*/91D0 utgår som egen naturtyp och ingår som undertyp till 7310.

Ingående arter enligt habitatdirektivet

Artkod	Artnamn
1981	Nordisk klipptuss <i>Cynodontium suecicum</i>

Ingående arter enligt fågeldirektivet

Artkod	Artnamn
A104	Järpe <i>Bonasa bonasia</i>
A108	Tjäder <i>Tetrao urogallus</i>
A140	Ljungpipare <i>Pluvialis apricaria</i>
A166	Grönben <i>Tringa glareola</i>
A223	Pärluggla <i>Aegolius funereus</i>
A236	Spillkråka <i>Dryocopus martius</i>
A241	Tretåig hackspett <i>Picoides tridactylus</i>
A338	Törnskata <i>Lanius collurio</i>
A409	Orre <i>Tetrao tetrix</i>

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Averåfjället är att bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna och arterna på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att specifika bevarandemål uppfylls. I nedanstående tabell framgår bevarandemål för naturtyperna och arterna i Natura 2000-området Averåfjället.

Art/naturtyp	Bevarandemål**
Aapamyrar (7310)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 25 ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Naturtypens täckningsgrad av de hydromorfologiska strukturerna strängar, lösbottenflarkar, mjukmattor och gölar ska bibehållas eller öka. - Täckningsgrad av träd och buskar är mellan 0-10 % på den öppna myrmarken. - <i>Skogbevuxen myr (91D0)</i> ska utgöra 0,5-1 ha av aapamyren. - Hela arealen ska ha ostörd hydrologi. Avvattnande diken ska inte förekomma. <p><i>Typiska arter</i></p>
Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar (8220)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 5 ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <p><i>Typiska arter</i></p>
Västlig taiga (9010)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 70 ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Mängden död ved/levande ved ska vara minst 1/x - Lövträdsandelen ska vara minst x %. - Icke inhemska trädslag ska saknas. <p><i>Typiska arter</i></p>
Nordisk klipptuss (1981)	Mål om artens livsmiljö
Järpe (A104) Tjäder (A108) Ljungpipare (A140) Grönben (A166) Pärluggla (A223) Spillkråka (A236) Tretåig hackspett (A241) Törnskata (A338) Orre (A409)	<p><i>Mål om populationerna</i></p> <p><i>Mål om arternas livsmiljö</i></p>

**/Bevarandemål fastställs efter basinventeringen.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att naturtyperna *aapamyr*, *klippvegetation på silikatrika bergssluttningar* och *västlig taiga* samt arterna *nordisk klipptuss*, *järpe*, *tjäder*, *ljungpipare*, *grönbena*, *pärluggla*, *spillkråka*, *tretåig hackspett*, *törnskata* och *orre* ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas.

7310 Aapamyrar

- Omgivningar med intakt naturmiljö. Skogsbruk bör undvikas eller bedrivs med utökad naturvårdshänsyn i närheten av myrmarken.
- Opåverkad hydrologi och hydrokemi.
- Strukturer/formelement (strängar, höljor, gölar mm) bibehålls i samma omfattning och geografiska spridning. Undantag då förändringen är en positiv effekt av skötsel och restaureringsåtgärder eller då förändring beror på naturliga processer.
- Täckningsgraden av botten-, fält och buskskikt bör inte förändras nämnvärt. Undantag förändringar som kan klassas som naturliga eller en positiv effekt efter restaureringsåtgärd.
- Skötsel kan behövas i delar som riskerar att växa igen på grund av antropogen påverkan.
- Ingen påtaglig minskning av naturtypens typiska arter. De typiska arterna reagerar relativt snabbt på naturtypernas hotfaktorer. Förekomsten av de typiska arterna utgör ett mått på naturtypens bevarandestatus.

8220 Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar

- Substratet lämnas orört
- Oförändrad hydrologi
- Ingen påtaglig minskning av typiska arter och deras populationer

9010 Västlig taiga samt 91D0 Skogbevuxen myr (undertyp till aapamyr)

- Skoglig kontinuitet (naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning hos de olika trädslagen). Vad det gäller naturtypen skogbevuxen myr så krävs en krontäckning över 25 %, alla tallmossar som uppfyller detta krav räknas hit samt skogbevuxna kärr med en krontäckning upp till 70 %.
- Naturvärden utvecklas huvudsakligen genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t ex stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Olika typer av substrat:
 - Död ved; grenar, torrakor, lågor mm i olika nedbrytningsstadier samt olika typer av bränd ved
 - Gamla och grova träd med dithörande barkstruktur
 - Lövträd av t ex asp, sälg och rönn
 - Hålträd

Substraten utgör viktiga livsmiljöer för kryptogamer och insekter. Vissa av substraten är även viktiga som boplatser för fåglar.

- Ostörd hydrologi i myrmarker och sumpskogar.
- Påtaglig minskning av antalet typiska arter och deras populationer får ej ske.

1981 Nordisk klipptuss

- Ingen påtaglig minskning av populationen.
- Artens habitat får ej minska; skogsklädda bergsbranter, gärna med lodräta bergväggar, skyddade för exponering och mer öppna branter med klyftor, sprickor och översilning ska lämnas orörda. Arten växer endast på silikatbergarter och föredrar halvskugga, förekommer främst i trädskugga.

A104 Järpe

Järpen föredrar tät blandskog, ofta i anslutning till surdråg eller bäckar. Andelen lövträd bör ej understiga 10 %. En viktig födoresurs under vintern är alknoppar, alhången samt björkhången varför dessa måste finnas i området. I anknytning till födan krävs tillgång på skyddande vegetation till exempel tät ungskog av gran. God tillgång på insekter är mycket viktigt för kycklingarnas överlevnad. Järpen kräver revir på 25-50 ha och förekommer sällan i skogar mindre än 25 ha. Stannfågel.

A108 Tjäder

Tjädern kräver större sammanhängande skogsområden som innehåller en variation både då det gäller successionstadierna men även skogstyper. Arten förekommer sällan i områden under 25 km². Vintertid kräver tjädern äldre successionsfaser av talldominerad skog där den födosöker tallbarr och tallskott. På sommaren förekommer fågeln i varierande skogstyper, från gammal bärrik skog till nybildade hyggen. Våtmarksområden är även av stor betydelse för tjädern, främst på våren då honan livnär sig på skott av tuvull men även som födosöksplats för kycklingarna, vilka livnär sig på insekter under de första veckorna. Förutom att tjädern kräver mycket stora varierande skogsområden är den starkt knuten till speciella spelplatser, till vilka den traditionsbundet besöker. Stannfågel.

A140 Ljungpipare

Ljungpiparen häckar på den öppna myren. Arten kräver en öppen areal på mer än 30 hektar. Fåglarna kommer normalt till häckplatsen i april-maj och påbörjar häckningen i maj-juni. Flyttfågel.

A166 Grönbena

Grönbenan häckar på den fuktigare gräs- eller starrbevuxna delen av myren. Den kräver tillgång på öppet vatten och dyiga stränder. Fåglarna kommer normalt till häckplatsen i maj och påbörjar häckningen snart därefter. Flyttfågel.

A223 Pärluggla

Pärlugglan kräver tillgång på föda i form av smågnagare och småfåglar. Häckar i bohål efter större hackspettar (från spillkråka). Brist på naturliga boplatser kan kompenseras med holkar. Pärlugglan påträffas oftast i gränsområden till hyggen eller större myrar. För god häckningsframgång krävs hög gnagartäthet. Häckning uteblir därför vissa år. Arten häckar främst i äldre granskog, men förekommer i all slags barrskog. I södra Sverige häckar den även i bokskog och grövre aspbestånd.

A236 spillkråka och **A241** tretåig hackspett

God tillgång på lövträd, framförallt asp, är ett gemensamt krav för hackspettarna. Död ved är en annan viktig faktor. Mindre påverkad, olikåldrad blandskog med inslag av sumpskogar utgör ett lämpligt habitat för hackspettarna. Äldre alstrandskogar är även lämpligt habitat för den tretåiga hackspetten.

Skogsbrand har historiskt sett spelat en viktig roll för hackspettarna på kort sikt genom insektsrikedom på brandfältet och på lång sikt genom bildandet av lövbrännor. Lämpliga häckningsplatser är grova stammar av främst, asp, tall eller bok. Födan utgörs främst av vedlevande insekter och myror. Rotrötade granar med hästmyror är en favorit hos spillkråka, medan den tretåiga hackspetten gärna äter barkborrar.

A338 Törnskata

Törnskatan kräver tillgång på öppna marker med rik insektsförekomst på varma, solbelysta lokaler. Häckningslokalerna bör ha god tillgång på attraktiva insektsmiljöer i form av blommande och bärande buskar i kombination med öppna partier; jordbruksmark, hyggen eller andra öppna marker. Optimala hyggen för törnskatan är hyggen utan fröträd och/eller skärmar. Flyttfågel.

A409 Orre

Orren förekommer på relativt öppna marker som myrar och hedar och i närheten av dessa omgivningar samt på tidiga successioner efter hyggen och skogsbränder. Liksom för de övriga skogshönsen är tillgången på insekter viktiga för kycklingarnas överlevnad. Björkknoppar är viktig diet under vintern. Orren kräver likt järpen och tjädern stora arealer, mellan 25-75 km² är vanligt. Stannfågel.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Området är sedan år 2001 skyddat som naturreservat med målsättning att bevara och utveckla den naturliga skogsvegetationens strukturer och biologiska mångfald. Ändamålet är även att bevara våtmarkernas biologiska mångfald och ytstrukturer.

Föreskrifter och skötselplan i gällande beslut om naturreservat bedöms på ett fullgott sätt hantera traditionell hotbild (skogsbruk samt förändrad hydrologi) mot de naturtyper och de arter som finns i området. Åtgärder som sker i det runtomliggande skogslandskapet kan indirekt utgöra hot mot Averåfjällets naturtyper och arter. Flera av fågelarterna är beroende av stora arealer med lämplig livsmiljö. Detta kräver god tillämpning av generell naturvårdshänsyn även utanför Natura 2000-områdets gränser.

Sur nederbörd samt ökat kvävenedfall är ett generellt hot som på sikt kan leda till negativa effekter för känsliga arter. Störst är hotet mot föroreningskänsliga kryptogamer.

Bevarandeåtgärder med tidplan

Följande bestämmelser bidrar på olika sätt till att naturtyperna 7310 *aapamyr*, 8220 *klippvegetation på silikatrika bergssluttningar* och 9010 *västlig taiga* samt arterna *nordisk klipptuss*, *järpe*, *tjäder*, *ljungpipare*, *grönben*, *päruggla*, *spillkråka*, *tretåig hackspett*, *törnskata* och *orre* i Natura 2000-området Averåfjäll uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus.

Gällande regelverk 2006

- Arten nordisk klipptuss är fridlyst (1 c § Artskyddsförordningen (1989:179) samt NFS 1999:12)
- Tjäder, järpe och orre får jagas på de tider som anges i bilaga 1 till jaktförordningen (1987:905) övrig tid är de fredade. Övriga ingående fågelarter är fredade året runt (3 § Jaktlagen 1987:259). Fredningen gäller samtliga fågelarters ägg och bon.
- Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder.
- Tillståndsplikt gäller enligt 7 kap 28 a § Miljöbalken för åtgärder eller verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område. *Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman/är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.*
- Föreskrifter till Averåfjälls naturreservat omfattar hela Natura 2000-området. Länsstyrelsen beslutade 2001-05-02 med stöd av 7§ naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1991:641) att förklara detta område som naturreservat.

Behov av ytterligare bevarandeåtgärder

Naturvårdsbränning är en viktig skötselmetod som generellt bör övervägas i bestånd med brandhistorik och där arter knutna till brandregimer förekommer. Sannolikt har minst två större skogsbränder berört reservatsområdet under de tre senaste århundradena.

Länsstyrelsen kommer under 2005-2006 att framarbete en länsomfattande bränningsplan. Målet med en översiktlig bränningsplan är att kunna säkerställa förekomsterna av brandkrävande arter i länets skogslandskap. Syftet med bränningsplanen är att identifiera storområden som det finns starka motiv och rimliga förutsättningar att planera naturvårdsbränningar inom. Genom att arbeta för regionala bränningsprogram kan summaeffekter i form av samordning mellan olika potentiella bränningsobjekt riktas mot att integrera även tekniskt svårare objekt. I ett storskaligt sammanhang kan Averåfjället och dess omgivning vara viktiga pusselbitar.

Bevarandestatus idag

7310 *Aapamyr* och **91D0** *Skogbevuxen myr* (undertyp till *aapamyr*)

Nationellt

Under 1900-talet har den totala arealen av mossar och kärr minskat i landet. Förlusten av naturtyperna beror främst på uppodling, storskaliga torvtäkter samt markavvattnande projekt. Trots exploateringen av myrmark finns idag stora arealer kvar, undantaget rikkärr. En stor del av myrarna är dock påverkade av mindre husbehovstäkter samt markavvattningsprojekt,

påverkan som på sikt kan leda till att mossar bryts ner och/eller att de växer igen. Skadorna är mest förekommande på de mindre myrarna söder om Limes Norrlandicus och de bäst bevarade habitaten är belägna i fjällen. Ökat kvävenedfall kan på sikt bli ett hot mot myrmarkerna. Ökad mängd kväve leder till igenväxning med beskuggning och ändrade konkurrensförhållanden som följd. Detta hot är dock i dagsläget inte aktuellt för de nordligt belägna myrarna.

Averåfjället

Myrmark i området utgör ett representativt exempel på naturtypen *aapamyr*. I Långmyrens långsträckta kärrstråk förekommer ett fåtal gölar samt flarkstrukturer. Den södra delen av myren utgörs av ett soligent mellanrikkärr medan övrig myrmark utgörs av fattigare vegetation. Inslaget av *skogbevuxen* myr är litet, endast två mindre områden påträffas, ett i norr och ett i söder.

Närmare inventeringar av myrarnas djur- och växtliv saknas, varför förekomst av typiska arter är okänd. Inga större mänskliga ingrepp på myrmarken är kända. Bevarandestatusen är oklar.

8220 Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar

Nationellt

Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar är en vanligt förekommande naturtyp i Sverige. Naturtypen utgör en viktig livsmiljö för framför allt mossor, lavar och fåglar.

Averåfjället

Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar förekommer på Averåknartens östliga brant, belägen i nordöstra delen av området. Mycket lite är känt om vegetationen i branten, varför bevarandestatusen är okänd. Förekomst av mossan nordisk klipptuss är dock känd. Arten är en signalart som indikerar att bergväggen inte varit exponerad under lång tid. Sannolikt finns flera andra skyddsvärda arter i branten. Bevarandestatus är oklar men troligtvis gynnsam.

9010 Västlig taiga

Nationellt

Naturvärdena till *västlig taiga* är kopplade till naturlig gammal skog med lång skogskontinuitet, gamla träd och död ved, samt även till brandfält och yngre naturliga successionsstadier. Flera organismgrupper finns representerade bland de karaktärsarter och rödlistade arter som förekommer i naturtypen; insekter, lavar, svampar och mossor.

Denna mycket heterogena naturtyp finns spridd i hela den boreala delen av landet. De största arealerna finns i Norrlandslänen och där finns även mycket av de största naturvärdena, även om områden med höga naturvärden finns i hela landet. Naturvärden kopplade till granskog är speciellt riktade mot nordboreal region, men finns även i sydboreal. Tallskogar, brandfält och trivallövskogar har olika artsammansättning beroende på var i landet de ligger och kan därför ha höga naturvärden i hela den boreala regionen. Vissa trakter i fr.a. delar av Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland, samt i bl.a. Orsa finnmark och nere i sydöstra Kalmar län har en mer påtaglig brandkontinuitet.

Västlig taiga är ett svensk-finskt tillägg och Sverige/Finland har därmed ett särskilt ansvar för naturtypen inom EU. Historiskt sett är förlusten av västlig taiga mycket stor och endast några få procent återstår (ca 3 % av 21 milj. ha) i boreal region. Produktions-skogsbruket är det största hotet mot naturtypen och dess naturvärden. Bristen på död ved, gamla träd och brandfält leder till en utarmning av artstocken och utdöendet av arter ligger inte i fas med den kvarvarande arealen. Mycket tyder på att flera arter endast lever kvar i restpopulationer som kommer att dö ut inom en snar framtid. Det är därför av stor vikt att så mycket som möjligt av naturtypen undantas skogsbruket. Avsaknaden av brand är också ett problem för naturtypens naturliga dynamik och artinnehåll.

Averåfjället

Skogsbestånden i området utgör representativa exempel på naturtypen *västlig taiga*. Skogens ålder, struktur och artsammansättning pekar på att naturliga processer formar skogen, även om det finns spår från tidigare skogsbruk i de perifera skogsbestånden.

Beståndssammansättningen är varierande från rena tall- och granbestånd till barrblandskogsbestånd. Förekomsten av lågor och hålträd är generellt sett god, speciellt i den centrala delen.

Områdets centrala delar hyser ett orört tallbestånd med en trädålder mellan 250-300 år. I ett underbestånd finns gran med en ålder på nära 200 år. Granarna är anmärkningsvärt grupperade kring tallöverståndarna. Angränsande granbestånd har en trädålder på cirka 200 år och en förhållandevis rik kärlväxtflora. Här påträffas exempelvis fjälltolta och kambräken. I övrigt är de yttre skogsbestånden till stor del magra och luckiga, delvis på grund av tidigare plockhuggning och dimensionsavverkning. Över hela området förekommer dock 150-200-åriga träd i varierande frekvens. En stor del av de grövre träden bär stämplingsmärken (sannolikt från mitten av 1900-talet). Den skogliga kontinuiteten bedöms dock som god. Brandljud i stubbar vittnar om att delar av området har berörts av skogsbrand. Sannolikt har minst två större skogsbränder berört Natura 2000-området under de tre senaste århundradena.

Skogsbestånden präglas i varierande grad av hänglavar och god förekomsten av knappnålslavar. Av naturtypstypiska kryptogamer påträffas gränsticka, garnlav, violettgrå tagellav och knottrig blåslav. Naturtypstypiska fågelarter som förekommer är tretåig hackspett, pärluggla, tjäder och spillkråka.

Baserat på ovanstående karaktärer och arter bedöms bevarandestatusen för naturtypen *västlig taiga* vara gynnsam i större delen av Natura 2000-områdets skogsbestånd. Bevarandestatusen i de perifera skogsbestånden är oklar och bör studeras närmare. På sikt bör all skog i området utveckla naturskogskaraktär med gynnsam bevarandestatus.

1981 Nordisk klipptuss

Nationellt

Sverige har flest lokaler i världen med *nordisk klipptuss*, cirka 100 stycken, vilka motsvarar en tredjedel av världspopulationen. Lokalerna sträcker sig från sydvästra Värmland till Torne lappmark. På drygt hälften av lokalerna i landet är arten sedd sedan 1980. De flesta aktuella lokalerna är belägna i Värmlands och Jämtlands län.

Arten finns med på den europeiska rödlistan och i Bernkonventionens bilaga över arter som behöver skydd. Nordisk klipptuss är rödlistad i Sverige, där den är placerad i kategorin *missgynnad*.

Averåfjället

Nordisk klipptuss påträffades 2001 i södra delen av Averåknartens östvända brant (Lönnell 2001). Artens utbredning och frekvens inom området är okänd. Bevarandestatus är oklar men troligtvis gynnsam.

Nationell bevarandestatus för ingående fågelarter

A104 Järpe

Järpen häckar i hela landet med undantag från den fjällnära skogen samt Öland och Gotland. Arten har minskat betydligt under de senaste 30 åren på grund av det moderna skogsbruket. Idag uppskattas den svenska populationen till drygt 100 000 par, vilket beräknas utgöra cirka 17 % av den europeiska populationen utanför Ryssland. Trots en påtaglig minskning av det svenska beståndet anses arten inte vara hotad i landet.

A108 Tjäder

Den svenska tjäderpopulationen har uppskattats till 84 000 - 110 000 par (1990-talets mitt), vilket utgör ca 10 % av det europeiska beståndet (inkl. europeiska Ryssland). Starka minskningar har under de senaste 30 åren registrerats i Götaland och Svealand och även lokalt i Norrland. Orsaken till minskningen av tjäder beror främst på det storskaliga skogsbruket där landskapet kraftigt fragmenteras och stora monokulturer av gran och tall ersätter den tidigare, mer varierade skogen. Totalt sett finns dock inget hot mot artens fortlevnad i Sverige.

A140 Ljungpipare

Det svenska ljungpiparbeståndet uppskattas till mellan 50 000 och 70 000 par var av närmare 90 % förekommer i fjällen. Arten häckar i de flesta svenska län. I norra Sverige bedöms beståndet vara tämligen konstant. I landets södra del är dock situationen mer bekymrande. Ljungpipare har under 1990-talet minskat kraftigt både på Sydsvenska höglandet och på Ölands alvar. Utvecklingen ser mycket dystert ut och stora insatser krävs för att bibehålla livskraftiga bestånd i dessa landsdelar. Igenväxning av öppna marker och torrläggning av myrmarker är de största hoten mot arten.

BirdLife International listar ljungpiparen som *secure* i Europa och menar att det är angeläget att Europa tar sitt ansvar i att bevara arten. Arten placeras i SPEC kategori 4, vilket innebär att dess utbredning inte är koncentrerad till Europa samt att den har en tillfredsställande bevarandestatus i regionen som stort. Det Europeiska beståndet beräknas till minst 500 000 par.

A166 Grönbena

Det svenska beståndet av grönbena uppskattas till 50 000-100 000 par. Grönbena är en vanlig häckfågel i mellersta och norra Sverige. I landets södra delar är fågeln mer ovanlig. Grönbena är tillsammans med brushane de vanligaste vadarna på norrländska myrar. Sedan mitten av 1980-talet har grönbenan gått kraftigt tillbaka i södra Sverige. Tillbakagången beror till stor del på utebliven hävd av sankstränder samt torrläggning av våtmarker.

BirdLife international listar grönbena som *declining* i Europa och påpekar att det är viktigt att Europa tar sitt ansvar i artens bevarande. Arten är placerad i SPEC kategori 3, vilket innebär

att dess utbredning inte är koncentrerad till Europa, men att den inom sitt europeiska utbredningsområde har en otillfredsställande bevarandestatus.

A223 Pärluggla

Under 1900-talet har pärlugglan spridit sig söder ut i landet. Beståndet är som starkast i större sammanhängande barrskogsområden och förekomsterna längs kusterna och på de stora slättområdena i södra och mellersta Sverige är svaga. Tätheterna avtar i det inre av Norrland, förmodligen främst p.g.a. klimatiska orsaker.

Det häckande beståndets storlek varierar kraftigt mellan olika år beroende på smågnagartillgången. Under goda år handlar det om i storleksordningen 18 000–24 000 par, och under toppår om ännu mer – kanske uppemot 40 000 par. Sedan 1980-talet har det skett en kraftig total minskning av pärluggla. Troligtvis kan detta förklaras av att de regelbundna sorkcyklerna upphört. I Västerbotten har beståndet minskat med 75 %.

Pärlugglan är nomadisk över stora delar av den norra barrskogsregionen. Detta gör att man bör vara försiktig med att uttala sig om beståndsförändringar i enskilda länder. Det nordeuropeiska beståndet överstiger förmodligen 30 000 par även under dåliga år, under goda år kan det kanske handla om uppemot 100 000 par. Förutom i norra Europa finns små häckande bestånd i skogs- och bergstrakterna i Centraleuropa, totalt i storleksordningen drygt 10 000 par. BirdLife International listar pärlugglan som *secure* i Europa, men menar att det är angeläget att Europa tar ett ansvar i artens bevarande.

A236 Spillkråka

Spillkråkan har under 1900-talet spridit sig söderut i Sverige, troligtvis på grund av att skogsarealen i landets södra del har ökat kontinuerligt. Spillkråkan häckar i samtliga svenska län, dock fåtaligt i Norrlands inland. Det svenska beståndet uppskattas till i storleksordningen 20 000 - 35 000 par. Detta motsvarar ungefär 10 % av det samlade europeiska beståndet på 200 000 - 265 000 par. Beståndet i södra Sverige förefaller vara tämligen stabilt. BirdLife International listar spillkråkan som *secure* i Europa, men menar att det är angeläget att Europa tar ett ansvar i artens bevarande.

A241 Tretåig hackspett

Tretåig hackspett häckar regelbundet i mellersta och norra Sverige, men är numera ovanlig söder om den biologiska norrlandsgränsen. Tillfälliga häckningar har konstaterats på Sydsvenska höglandet ner till Hallandsåsen i Skåne.

Det svenska beståndet beräknades vid mitten av 1990-talet till mellan 5 500 och 7 500 par, vilket utgör cirka 10 % av det samlade europeiska beståndet på knappt 60 000 par. Det svenska beståndet har minskat kraftigt under hela 1900-talet och i ökande takt efter 1950. Minskningen i de kustnära, av skogsbruk hårdast påverkade delarna av Norrland uppgår förmodligen till minst 80 %. Som en följd av detta har tyngdpunkten i artens förekomst gradvis förskjutits allt längre in mot de klimatiskt mer utsatta och totalt sett mindre produktiva fjällnära skogsområdena.

Tretåig hackspett är rödlistad i kategorin Sårbar (VU) i Sverige. BirdLife International listar tretåig hackspett som *declining* i Europa och menar att det är angeläget att Europa tar ett

ansvar i artens bevarande. Arten är placerad i SPEC kategori 3, vilket innebär att dess utbredning inte är koncentrerad till Europa, men att arten inom regionen har en otillfredsställande bevarandestatus.

A338 Törnskata

Törnskatan häckar i samtliga svenska län. Beståndet i Norrlands inland och fjällen är dock mycket svagt. Antalet törnskator i landet uppskattas till mellan 26 000 och 34 000 par, vilket motsvarar cirka 1 % av det totala europeiska beståndet. Det svenska beståndet har under de senast 25 åren uppvisat en stark tillbakagång, minskningen motsvarar cirka 2/3 av beståndet. Arten anses dock inte hotad i landet. Bird Life International listar arten som *declining* i Europa. Arten placeras vidare i SPEC kategori 3 vilket innebär att artens utbredning inte är koncentrerad till Europa, men att den där har en otillfredsställande status.

A409 Orre

Den svenska orrepopulationen har uppskattats till minst 170 000 par (1990-talets mitt). Den svenska andelen av den europeiska populationen (inkl. europeiska Ryssland) är minst 20 %. Många uppgifter från Götaland och Svealand tyder på starkt minskande stammar under 1990-talet. BirdLife International betecknar orren som *sårbar* i Europa. Arten är placerad i SPEC kategori 3, vilket innebär att den globala populationen inte är koncentrerad till Europa men att arten har en otillfredsställande bevarandestatus i området.

Bevarandestatus för fåglarna på Averåfjället

Fågelarterna förekommer sparsamt-allmänt i landskapet i och omkring Natura 2000-området Averåfjället. Uppgifter om de olika arternas beståndsstorlek och populationstrender saknas. Bevarandestatus är oklar men troligen gynnsam.

Uppföljning

För att bedöma ingående naturtypers och arters bevarandestatus krävs uppföljning av uppsatta bevarandemål. Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om de befintliga bevarandeåtgärderna inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras.

Inväntar nationellt uppföljningsprojekt. Komplettering kommer att ske.

Bilaga

1. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning
2. Karta över ingående naturtypers utbredning (klart efter basinventeringen)

Referenser

- Hallingbäck, T. 1978. *Översiktlig inventering av naturskogar i Värmlands län med kryptogamfloran som utgångspunkt*. Länsstyrelsen i Värmlands län, Naturvårdsenheten. Rapport 1978:5.
- Länsstyrelsen Värmland. 2001. *Beslut och skötselplan för naturreservatet Averåfjäll*. Beslut 2001-05-02. Karlstad
- Löfroth, M m.fl. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*. Naturvårdsverket
- Lönnell, N. 2001. *Inventering av nordisk klipptuss i Värmland*. (opublicerad) *Natura 2000 – Art och naturtypsvisa vägledningar*. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 2004. *Parametrar och metoder för uppföljning i Natura 2000*. Version 4: 2004-05-07.
- Nitare, J. 2000. *Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog*. 2:a upplagan. Skogsstyrelsens förlag. Jönköping.